

# רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

ס.

עין משפט  
נר מצוה

פד א מיי פ"ב מהל  
מ"א הלכה י סמג  
לאון קמח טו"ש י"ד סי'  
קמח טו"ש י"ד סי'  
ב מיי פ"ח מהל טומאת  
אבלין הל' יו:  
ג מיי שם הל' ב סמג  
לאון קמח טו"ש י"ד סי'  
סי קמח טו"ש י"ד סי' קמח  
טו"ש י"ד סי' קמח  
ד מיי שם הל' ג סמג  
טו"ש י"ד סי' קמח  
ה מיי שם הל' ד סמג  
טו"ש י"ד סי' קמח  
ו מיי שם הל' ה סמג  
טו"ש י"ד סי' קמח  
ז מיי שם הל' ו סמג  
טו"ש י"ד סי' קמח  
ח מיי שם הל' ז סמג  
טו"ש י"ד סי' קמח  
ט מיי שם הל' ח סמג  
טו"ש י"ד סי' קמח  
י מיי שם הל' ט סמג  
טו"ש י"ד סי' קמח

לפרש אלא ודאי אסר הכל כדפרישית והלכתא כוותיה והקשה הר"ר משה מקו"י על זה הפסק דכל זה אינו אלא מכח הפירוש שפירש שאין הגישתא מגעת עד שולי החצית והקשה ליישנה דכולי חמרא אגישתא<sup>(א)</sup> (גרירא) לא משמע הכי דהא לא היה נעשה כי אם להריק את החצית דרך שם בלא נקיבה וגם ר"ש פירש לקמן שהגישתא היתה מגעת עד שולי החצית ומה שהקשה ר"ת בדכמה דוכתי פסקינן כיחוד לגבי רצבים היינו כשפסקינן<sup>(ב)</sup> בהדיא כוותיה<sup>(ג)</sup> אבל הכא דלמא ברייתא לא שמיע ליה לרב פפא ולמלא אי שמיע ליה לרבנן פליגי עליה הוה הדר ציה לכן נראה לו דאין הלכה כרב פפא מטעם דקס ליה כיחידא והוה ר"ת פסק ק"ו וא"ת לפי מה שפירש ר"ע שהגישתא היתה מגעת עד שולי החצית למה לא היה רב פפא רוזה לאסור<sup>(ד)</sup> ויחא ליישנה דכל להדי ברזא אסור אע"פ שסופו לנאת גם שם לא היה רוזה לאסור כי אם מה שעלה בחלל הקנה אבל ליישנה דעד ברזא אסור משום שסופו לנאת למה לא היה אסור שם יש לומר דעד ברזא סופו לנאת ויחא בקל דכשיסיר עובד כוכבים ידו מעל הנקב יאל היין מאליו אבל צבת גישתא כיון ששם העובד כוכבים ידו מנעו מלנאת אם לא ימנעו בקנה פעם שניה וי"ל דצין רב פפא ורצה ללא אסרי בהנאה השאר מטעם תערובת סברי כרשב"ג דלמא ימנע חוץ מדמי יין נסך שבו והיה דקמח צמינקת

ואידך שרי ואיכא דאמרי אמר רב פפא<sup>(א)</sup> אעד הברזא חמרא אסיר ואידך שרי אמר רב יימר כתנאי<sup>(ב)</sup> חבית שנקבה בין מפיה בין משוליה ובין מצידיה ונגע בו טבול יום בטמאה רבי יהודה אומר מפיה ומשוליה בטמאה<sup>(ג)</sup> מצידיה טהורה מכאן ומכאן אמר רב פפא ועובד כוכבים אדנא וישראל אכובא חמרא אסיר מ"מ כי קאתי מכח עובד כוכבים קאתי ישראל אדנא ועובד כוכבים אכובא חמרא שרי ואי מצדד צדודי אסיר אמר רב פפא האי עובד כוכבים דדרי זיקא וקאזיל ישראל אחוריה מליא שרי דלא מוקרקש חסירא אסיר דלמא מוקרקש חבובא מליא אסיר דלמא נגע חסירא שרי דלא נגע רב אשי אמר זיקא בין מליא ובין חסירא שרי מ"מ אין דרך ניסוך בכך מעצרא זיירא רב פפי שרי רב אשי ואיתימא רב שימי בר אשי אסר בכחו וכולי עלמא לא פליגי דאסיר כי פליגי בכח כחו איכא כי פליגי בכחו הוה עובדא בכח כחו ויאסר רב יעקב מנהר פקוד ההוא חביתא דאיפקה

א) וטבול יום פ"ב מ"א, ב) וצמחה איתאמן האלדים מכאן ומכאן טבול יום דה"ש לשנות קמח"א, ג) ונעיל וטבול יום, ד) ז"ל גרירא, ה) ז"ל הנקב. ר"מ, ו) (שבת ט"ז, כ"ג.)

## גליון הש"ס

תוס' ד"ה (ברך הקודם) אמר רב פפא אבל הבא דלמא ברייתא לא שמיע ליה. כדל"ה בשבת דף ס"א ע"ב:

## הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רב פפא דעד: (ב) רש"י ד"ה ואידך וכו' לא חזיר והוא לנאסר כל שאר היין: (ג) ד"ה דעד הבחא וכו' חזיר ואסור ואידך שרי אף בשתייה הס'ד: (ד) ד"ה עובד כוכבים אדנא עובד כוכבים אדנא: (ה) מעשה היין מנא לכובא: וישראל אכובא. ואחוזו צידו: חמרא אסור. בהנאה דהיינו נמי יין שמוגז עובד כוכבים וכוו הוא ואסרנה ליה משום לך לך אמרינן כו' א: ואי קא מלמד אדודי. לכווא: חמרא אסור. משום דמקרקש ליה לחמרא וצכוכא מליאה עסקינן דלמא נגע. לישנה אחרינא נמי משום דמקרקש ליה לחמרא וצכוכא מליאה עסקינן דלמא נגע. לישנה אחרינא אפילו חסירא נמי כיון דמקרקש צכוכא הוה ליה כמו צכוכא וישראל אסור. נוד קסור: וקאסי ישראל אחוריה. וחזי דלא נגע עובד כוכבים צכוכא: כובא חסירא שרי.

דאין קרקוש בכלי פתוח. ואע"ג דכי ליה א"ח בלא קרקוש מעט כיון דלא ניחא ליה בקרקושיה דלמא מישתפך ה"ל כחו שלא צכוכא ומותר אבל זיקא הוה קרקוש ודומה למשכשך והוה נסך: אין דרך ניסוך צדד. אבל צכוכא מליאה איכא למיחש לנגיעה כשהוא נותן ידו על שפתו לא פליגי רב אשי ואסור: מעצרא זיירא. גמ דאין דורכין אלא כובשין צקורה. זיירא מכבש כמו (שופטים ו) ויזר ונת הגוה וימנען טל מן הגוה מלא ספל מים: כדחזו. היכא דנעביס שחטנים מכחו כגון שעולה על הנסרים שעל התפוח ומכבדים: כולי עלמא לא פליגי דאסור: נח כחו. כגון שמגלגל הגלגל שקורין ווי"ץ והיא מפלת הקורה ובלשון לנו אישפליג"ל: דאיפקה

## לעזי רש"י

ווי"ץ [וי"ץ]. בורג המכבש. אישפליג"ל [אישפליג"א]. בורג המכבש (בנרמניה).

## מוסף רש"י

זיירא. לשון עולר ב"ח ט"ז.

והעלה דנאסר הכל מפני טפת יין המתערבת אחיה כרבנן כדפריש' לעיל ומה שאסרנו מטעם שסופו לנאת דוקא כשהניח העובד כוכבים ידו על נקב הצבוח או על הצת גישתא שמנע היין לנאת והוה כאילו נגע צכוכו כדפרישית אבל נגע צכוכו היחא או אם הישראל מושך יין מן החצית לתוך כלי שיש בו יין נסך למ"ד נזקק אינו חיבור דק"ל הכי מותר כל מה שצבצבתי אף בשתייה דמנע הקילוח אינו כלום לגבי מה שצפנים וכן מוכיחות ההלכות גבי המערה יין נסך לצדו וכן גבי נטל המשפך דלמ"ד נזקק אינו חיבור הכל שרי וי"ל לרב פפא ליישנה דלא אסר אלא להדי ברזא שיסתמו אותו הנקב ויעשו הצבוח צמקוס אחר דכיון שהקילוח הראשון שילא דרך עובי הצבוח אסור א"כ יאסר כל השאר שילא דרך שם מפני שנוגע בדופני הנקב שש פי' חוץ מן היין שצבצב הנקב וא"ת אמאי לא יטמא את המותר י"ל דמשתקה הצא מחמת טבול יום נפסלים ואינם פוסלים תדע דהוה תנן (טבול יום פ"ב מ"ה ע"ג) שמן שלף ע"ג יין ונגע טבול יום צמקתו לא פסל אלא מקום מנגעו ואפילו מאן דפוסל הו"ט מפני ששניהם חיבור זה לזה: עובד כוכבים אדנא וישראל אכובא. ריקנית ואפוחית צידו חמרא אסור פי' הקוגנ' ואפילו בהנאה דה"ל יין שמוגז עובד כוכבים וכחו הוא ואסרנה ליה משום לך לך ולפי אותו פירוש שפירש לעיל גבי יין שמוגז דאין אסור בהנאה י"ל שיש להחמיר כאן יותר שיש לתלות שהריקו צכוכות ניסוך ומיהו כחו של עובד כוכבים הוא וצמאי לנצראי גזור והנשאר בכלי מותר ודוקא כי שפך העובד כוכבים לצדו וכן צממוך כי כדל לצדו אבל אם סייע לו ישראל הכל מותר ואף בשתייה דכל היכא דכח עובד כוכבים אסור אם כח אחר מעורב בו מותר ומיהו לכתחלה אסור דאמרינן לקמן (דף ע"ב): אמר להו רבא להנהי שובחא כי שפכיתו חמרא לא ליקרב עובד כוכבים ולקטיע בהדיכו דלמא משחיתו ושדיתו ליה עליה: וא"י מצדד צדודי אסיר. נראה לרי"ז ב"ר מאיר כאותו<sup>(א)</sup> לשון שפי' הקוגנ' אפי' כצכוכא חסירא דכיון דמקרקש ליה צכוכא ה"ל כמו צכוכא וישראל אסור בשתייה ודמדי ליה לנוגע צקנה דמה לי נוגע צקנה או נוגע בצכוכא אור"י כי יש בני אדם שמניחים עובד כוכבים לצדו להגביה העגלה שהחצית בתוכה או החצית כשהוא מקלח תוך הכובא כדי שיקלח יפה ואומרים מסייע שאין בו ממש הוא דבלחו הכי היה מקלח ולא רצה לומר בזה לא אסור ולא הימר אכן יש להחמיר צבני אדם כשמניח הכובא שיש בה מעט יין לצד אחד שלא יטה אותו העובד כוכבים ואפילו אם נער קטן מסייע דמסייע כי האי ודאי מסייע אין בו ממש כי ההוא דזה יכול זה אינו יכול דפרק המנעיע (שבת דף ט"ז, כ"ג): זיקא בין מליא בין חסירא שרי. דאין דרך ניסוך צדד ע"י קרקוש יין בכלי ששעה שנושאו והכי קי"ל דרב אשי הוא צמחא ואכובא לא פליגי ואסור ודוקא כשנושאה על ראשו או על כתפיו דאיכא למיחש דלמא נגע אבל צממו או לישא הדלי דרך טבעתו מותר ומכאן יש ללמוד שאם יש כאן גוד של עור רך מלא יין אע"פ שהעובד כוכבים דוחק ומגיע דפנותיו זה לזה דכשר כיון דאין דרך ניסוך צדד ומכאן התייר ר"ת על ברזא שהיתה רפוייה חצית ועל סתימת המגופה שהיתה רפוייה ע"פ החצית וצא עובד כוכבים והדיק וגם צפיטס גדול שלא היו השולים מהדוקים וצא יהודי ושם נעורת והיה תופשה נגד הנקב ומנע קתת היין לנאת ולא כל כך וצא הגגר עובד כוכבים והעמידו בדוקא כנגד הספק צכוכין עד שסתם<sup>(ב)</sup> הספק כל זה התייר מעט שהיה מדמה כל אלו המעשים לגדו של עור רך שאין דרך ניסוך צדד וגם ר"י הורה לסמוך על הימר זה אם ירצו אע"פ שיש פתחון פה לבעל דין לחלוק וגם היה ר"י מציא ראיה משהיא דלקמן (דף ע"ב): דעם הארץ שהושיט ידו לגת ונגע באשכולות לאשכולות טמאין והגת טהורה ואע"פ שהיין מהלך מטעם דמפסקי אשכולות אכן ר"ת דחה אותה ראיה כי שם מדבר אחר דריכה והולאת יין מן הגת ומהדוקות יחד האשכולות ועצרות כעין שעושין אותן כתפוח שלנו ולכן מפסקי היטב היטב: הו"ה עובדא בכח כחו ואסרה רב יעקב מנהר פקוד. וכן פסק רצירו חננאל דמעשה רב לכן טוב הדבר שסייע הישראל עם העובד כוכבים לגלגל כשמפיל הקורה על הגת של ענבים וצעינן שיהיה גם הישראל לצדו יכול להשפילה או שאינם יכולין להשפילו כל אחד לצדו אבל אם די צכח העובד כוכבים ואין די צכח הישראל שמא יש לאסור כמו<sup>(ג)</sup> זה יכול זה אינו יכול דהוי מסייע שאין בו ממש אמנם כרשב"ס פי' שאם גלגל העובד כוכבים לצדו ויש כאן הפסק מרובה יש לסמוך על איכא דאמרי שממיר צכח כמו וצבני מעצרי ידון איכא ג' כחות מקל וגלגל וקורה ועוד כח רביעי כשמשימין דפים על הענבים ומיהו למאן דאסר לא מנזינ מילוק צין ג' כחות לז': מעשה

צבני אדם כשמניח הכובא שיש בה מעט יין לצד אחד שלא יטה אותו העובד כוכבים ואפילו אם נער קטן מסייע דמסייע כי האי ודאי מסייע אין בו ממש כי ההוא דזה יכול זה אינו יכול דפרק המנעיע (שבת דף ט"ז, כ"ג): זיקא בין מליא בין חסירא שרי. דאין דרך ניסוך צדד ע"י קרקוש יין בכלי ששעה שנושאו והכי קי"ל דרב אשי הוא צמחא ואכובא לא פליגי ואסור ודוקא כשנושאה על ראשו או על כתפיו דאיכא למיחש דלמא נגע אבל צממו או לישא הדלי דרך טבעתו מותר ומכאן יש ללמוד שאם יש כאן גוד של עור רך מלא יין אע"פ שהעובד כוכבים דוחק ומגיע דפנותיו זה לזה דכשר כיון דאין דרך ניסוך צדד ומכאן התייר ר"ת על ברזא שהיתה רפוייה חצית ועל סתימת המגופה שהיתה רפוייה ע"פ החצית וצא עובד כוכבים והדיק וגם צפיטס גדול שלא היו השולים מהדוקים וצא יהודי ושם נעורת והיה תופשה נגד הנקב ומנע קתת היין לנאת ולא כל כך וצא הגגר עובד כוכבים והעמידו בדוקא כנגד הספק צכוכין עד שסתם<sup>(ב)</sup> הספק כל זה התייר מעט שהיה מדמה כל אלו המעשים לגדו של עור רך שאין דרך ניסוך צדד וגם ר"י הורה לסמוך על הימר זה אם ירצו אע"פ שיש פתחון פה לבעל דין לחלוק וגם היה ר"י מציא ראיה משהיא דלקמן (דף ע"ב): דעם הארץ שהושיט ידו לגת ונגע באשכולות לאשכולות טמאין והגת טהורה ואע"פ שהיין מהלך מטעם דמפסקי אשכולות אכן ר"ת דחה אותה ראיה כי שם מדבר אחר דריכה והולאת יין מן הגת ומהדוקות יחד האשכולות ועצרות כעין שעושין אותן כתפוח שלנו ולכן מפסקי היטב היטב: הו"ה עובדא בכח כחו ואסרה רב יעקב מנהר פקוד. וכן פסק רצירו חננאל דמעשה רב לכן טוב הדבר שסייע הישראל עם העובד כוכבים לגלגל כשמפיל הקורה על הגת של ענבים וצעינן שיהיה גם הישראל לצדו יכול להשפילה או שאינם יכולין להשפילו כל אחד לצדו אבל אם די צכח העובד כוכבים ואין די צכח הישראל שמא יש לאסור כמו<sup>(ג)</sup> זה יכול זה אינו יכול דהוי מסייע שאין בו ממש אמנם כרשב"ס פי' שאם גלגל העובד כוכבים לצדו ויש כאן הפסק מרובה יש לסמוך על איכא דאמרי שממיר צכח כמו וצבני מעצרי ידון איכא ג' כחות מקל וגלגל וקורה ועוד כח רביעי כשמשימין דפים על הענבים ומיהו למאן דאסר לא מנזינ מילוק צין ג' כחות לז': מעשה